

Розвиток сільських територій

<https://doi.org/10.36818/1562-0905-2023-3-7>

УДК 332.012:338.43

JEL Q10, E20, R11

А. Я. Ковач

Категорія «сільські території»: підходи до визначення поняття, основні функції

Розглянуто варіації трактування категорії «сільські території» різними науковцями та зосереджено увагу на важливості сільських територій для розвитку агропромислового комплексу країни. Охарактеризовано теоретичні підходи до визначення сутності цього поняття, а саме такі: територіальний, просторовий, системний, структурний та багатокритеріальний. Виокремлено переваги та недоліки цих підходів. Наведено та окреслено основні функції, що виконують сільські території. Визначенню поняття «сільські території» бракує функціональності, тобто можливості використання для потреб не тільки в різних галузях економіки, а й у соціальній та екологічній сферах для розроблення концепцій розвитку сільських територій та механізмів управління ними. Тому було запропоноване визначення категорії «сільська територія».

Ключові слова: сільські території, система, підхід, сільське господарство, агропромисловий комплекс, сільський розвиток, потенціал.

Постановка проблеми. Кардинальні зміни, що зараз відбуваються в економіці нашої країни, суттєво загострюють проблеми розвитку сільських територій та якості життя в сільській місцевості. Але все ж таки міцний природний, демографічний, економічний та соціальний потенціал, його ефективно та раціональне використання дасть змогу забезпечити розвиток сільських територій у різних напрямках і повну зайнятість населення.

Водночас категорія «сільська територія» має цілу низку суперечностей, відсутнє остаточне її визначення, в якому були б узгоджені соціальні та економічні аспекти. Тому питання уточнення сутності та змісту системоутворювального поняття «сільська територія» досі залишаються невирішеними.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженню питань сутності сільських територій приділили увагу багато науковців, зокрема: М. Барановський, В. Герасимчук, В. Дієсперов, В. Єрмоленко, М. Ільїна, В. Колесников, Д. Костюченко, Л. Лисенко, О. Павлов, О. Положаєнко, В. Прушківський, П. Саблук, М. Талавіря, Н. Хомюк, В. Юрчишин. Однак навіть за великого обсягу наукових публікацій з означеного питання немає єдиного підходу до визначення сутності та змісту категорії «сільські території».

Метою статті є аналіз підходів до тлумачення поняття «сільські території», узагальнення та оцінювання їх, виокремлення основних функцій, що виконують сільські території, а також розроблення власного визначення категорії «сільські території».

Основні результати дослідження. У наш час категорія «сільські території» розглядається як предмет дослідження географічних, соціальних, економічних та екологічних наук. Кожен науковець трактує це поняття відповідно до сфери його діяльності, тому й досі немає чіткого формулювання категорії «сільська територія».

Зміни щодо побудови світового економічного простору, які відбуваються в період постіндустріальної економіки, процеси глобалізації світової економіки, посилення конкуренції за ресурси та нові ринки між країнами світу та їхніми регіонами призводять до виникнення значних трансформаційних зрушень на ре-

© А. Я. Ковач, 2023.

гіональному, національному та міжнародному рівнях. Тому категорія «сільська територія» змінюється відповідно до цих впливів, набуваючи більш визначального змісту.

Поняття «сільські території» вітчизняні науковці тлумачать як складну багатофункціональну соціально-економічну, природну й виробничо-господарську систему, якій притаманні природні, кількісні, структурні та інші характеристики [8].

В. Дієсперов інтерпретує поняття сільських територій з позиції управління їхнім розвитком, тобто як сільські райони, виділяючи кожен місцеву громаду [4].

Закон України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність» подає визначення сільської місцевості насамперед як території, що знаходиться за межами міст і здебільшого є зоною сільськогосподарського виробництва та сільської забудови [6].

У своєму дослідженні М. Талавира зазначає, що сільська територія в сучасному розумінні є складною, багатофункціональною соціально-економічною, природною та виробничо-господарською структурою і передусім характеризується сукупністю ознак, таких як площа земельних угідь, на яких вона розміщена, структурою виробництва та його обсягами, розвитком соціальної та виробничої інфраструктури сільських територій, чисельністю людей, що проживають і зайняті у виробництві чи обслуговуванні [14, с. 4].

На думку В. Герасимчука, сільська територія – це організаційно-територіальна одиниця самоврядування, що знаходиться поза міськими населеними пунктами, має межі, історичний досвід, традиції і культуру, містить наявні природні ресурси та інфраструктуру, характеризується економічним потенціалом розвитку залежно від специфіки певної території, розкриття якого залежить від дій та ініціатив сільського населення за реальної підтримки держави [2].

М. Хомюк виокремлює поняття сільської території як просторової соціально-економічної системи, розміщеної на території за містом, що формується під впливом різноманітних внутрішніх і зовнішніх чинників та для якої характерна взаємодія та взаємозалежність таких її складових, як екологічні, соціально-грудові, фінансово-інвестиційні, матеріально-технічні та інші [15, с. 118].

Варто розглянути п'ять підходів до визначення поняття «сільські території», що були виділені В. Прушківським та В. Колесником, а саме: територіальний, просторовий, структурний, системний та багатокритеріальний.

Одним з найпоширеніших підходів є системний. Представники цього підходу тлумачать сільські території як систему. У процесі проведення цього дослідження було з'ясовано, що більшість науковці, зокрема О. Павлов, П. Саблук, О. Положаєнко та С. Марченко, вважають, що сільські території насамперед варто розглядати як поліфункціональні системи.

Системний підхід дає змогу розглядати складники сільських територій як у взаємозв'язку між собою, так і у взаємодії зі складниками інших систем. Це своєю чергою дає змогу виокремити значну частину властивостей сільської території, таких як структурність, цілісність, ієрархічність, автономність і стійкість.

О. Павлов пропонує розглядати категорію «сільські території» як двокомпонентне поняття зі складною внутрішньою складовою, що має значну кількість ознак і віддзеркалює властивості емпіричного об'єкта. На думку О. Павлова, сільські території – це багаторівнева гетерогенна система, що дає змогу сприймати її не тільки виключно як ресурсну базу функціонування та розвитку сільськогосподарського комплексу. О. Павлов підкреслює, що сільська територія передусім є соціальним і природним просторовим утворенням, а не житловим [10, с. 32].

Такої ж думки дотримуються І. Гончаренко та П. Саблук, які трактують сільські території як систему з власними властивостями, функціями та структурою. П. Саблук стверджує, що сільська територія є історично сформованим елементом поселенської мережі, що поєднує в собі функціональну та організаційну сукупність селищ, сіл, односімейних та інших житлових утворень, які знаходяться

під юрисдикцією сільських рад [13, с. 4-18]. Більш детальним у розкритті змісту поняття «сільська територія» є підхід О. Положаєнко та С. Марченко, які вважають, що, визначаючи сільські території, потрібно враховувати географічний, ресурсно-виробничий, організаційно-управлінський, антропологічний та інші чинники, визначати сільські території як географічне середовище та як систему, що розвивається в просторі та часі, де проживає і займається сільськогосподарською діяльністю населення, в межах територіальної одиниці, а також є місцем розміщення ресурсів для управління суспільним життям, вирішення проблем і розвитку зазначених територій [11, с. 150]. Також великого значення набуває точка зору В. Залізка, який вважає, що тлумачення сільських територій як цілісної системи І. Гончаренка та О. Павлова є надто абстрактним, без уточнення функцій і зв'язків її підсистем та елементів. Використання цього трактування категорії «сільські території» є доволі обмеженим, коли вирішуються окремі прикладні та теоретичні завдання. Але варто зазначити, що саме ці вчені, розкриваючи сутність досліджуваного поняття «сільська територія» і підкреслюючи ті чи інші властивості, передусім звертають увагу на здатність системи не лише функціонувати, зберігаючи рівновагу в разі переходу від одного стійкого стану системи до іншого, а також, використовуючи власні адаптаційні можливості, здатні розвиватися в довгостроковій перспективі.

Також поширеним є багатокритеріальний підхід. Представники зазначеного підходу для визначення категорії «сільська територія» використовують кілька критеріїв. Наприклад, М. Барановський у своєму тлумаченні поєднує територіальний, комплексний, адміністративний та виробничий підходи [1, с. 22]. Представниками багатокритеріального підходу серед іноземних науковців є К. Ешлі та С. Максвел, які визначають сільські території як простір, де людські поселення та інфраструктура мають лише певну невелику частку землі; як природне середовище, де домінують гори, ліси та пустелі; як місцевість, що характеризується високими трансакційними витратами, що пов'язані з великими відстанями від міст і незадовільною інфраструктурою; як поселення з низькою густотою, що становить близько 5-10 тис. осіб; як місце, де більша частина населення зайнята в сільському господарстві; як територію, де вартість землі є відносно низькою [12, с. 130].

Прихильники структурного підходу розглядають сільські території крізь призму їхньої структури, частин, елементів і функціональних одиниць. С. Молчаненко під сільською територією розуміє утворення, елементами якого є економічна, екологічна та соціальна складова. Важливим є підхід В. Юрчишина, який вважає, що сільська територія має складну та багатофункціональну природну, соціально-економічну та виробничо-господарську структуру [16, с. 4-7]. Цей підхід фокусує увагу на ознаки сільських територій, що характеризують їх як гетерогенну систему, утворену адміністративними, природними, економічними, господарськими та соціальними об'єктами, цілісність яких сформовано в процесі соціально-економічного розвитку населених пунктів.

Розглядаючи сільські території як структуру, потрібно підкреслити, що кожен з її елементів належить до однієї з її складових: економічної, соціальної чи екологічної. До соціальної належать соціальна інфраструктура, населення, соціальна сфера, до економічної – виробнича інфраструктура, виробничо-господарський комплекс, до екологічної – природне середовище. Населення, якщо розглядати його як компонент соціуму, належить до соціальної складової, а як невід'ємна частина виробничого процесу – до економічної складової. Одним з не менш універсальних компонентів є земля, яку відносять до економічної та екологічної складових.

Четвертим вважають просторовий підхід. Прихильниками цього підходу сільські території описуються як простір, ознаками якого є населення та економічні ресурси. В. Єрмоленко [5, с. 7] вважає, що на цих територіях проживає населення,

*Категорія «сільські території»:
підходи до визначення поняття, основні функції*

яке займається сільським господарством. На думку М. Ільїної [7], для сільської території характерна багатофункціональність, оскільки вона є утворенням, яке має ресурсну основу для багатофункціонального виробництва, а не лише для сільського господарства. Цей підхід не враховує особливості сучасного розвитку міжрегіональних господарських зв'язків та особливості заселення територій та не відображає головних характеристик економічного потенціалу сільських територій.

Варто виокремити п'ятий підхід – територіальний. Цей підхід є одним з найпопулярніших серед українських та іноземних науковців, в яких сільські території асоціюються з географічним утворенням, територією, місцевістю поза містом, яка має певні ресурси, з відповідними органами управління. Представниками такого підходу є В. Славов, О. Коваленко, Л. Лисенко [9, с. 13], які виокремили три складові сутності сільських територій – зміст, явище і результат. Вони вважають, що це території з певною густиною населення.

Найбільш конструктивним, на нашу думку, є системний підхід, що дає змогу вирішити для будь-якої сфери важливе завдання – знайти зв'язок між процесами та об'єктами, які, на першій погляд, не пов'язані між собою. Системний підхід покликаний виконувати функцію інтегративного характеру в разі виконання завдань, які не можна вирішити традиційними методами дослідження.

Для кращого розуміння поняття «сільські території» варто виокремити їхні основні функції (табл. 1).

Таблиця 1

Основні функції сільських територій

Назва функції	Зміст функції
Соціально-демографічна	Відтворення сільського населення, забезпечення трудовими ресурсами сільського господарства та інших галузей економіки
Виробнича	Задоволення потреб суспільства в продуктах харчування, а також у сировині для промисловості, продукції лісового господарства, продукції інших галузей господарської діяльності
Рекреаційна	Забезпечення умов для відпочинку та відновлення здоров'я населення, створення умов для розвитку туристичного сектору
Екологічна	Утримання заповідників і національних парків, підтримання екологічної рівноваги в агробіоценозах і на території країни
Політична	Населення сільських територій є більш однорідним і толерантним, ніж населення великих міст, тому слугує опорою стабільності в суспільстві
Культурна й етнічна	Збереження культури, народних звичаїв та традицій, фольклору, самобутніх мов, збереження досвіду ведення господарства та освоєння природних ресурсів, охорона пам'яток історії та культури, що розташовані в сільській місцевості
Просторово-комунікаційна	Надання просторового базису для розміщення виробництв та обслуговування інженерних комунікацій

Джерело: розроблено автором на основі [3, с. 33-34].

Провівши дослідження підходів до визначення сільських територій, проаналізувавши визначення провідних науковців і виокремивши основні функції, варто запропонувати розгорнуте визначення категорії «сільські території». Отже, сільські території – це складна багатогранна соціально-економічна система, що характеризується автономністю, цілісністю, стійким розвитком, виконує виробничу, просторово-комунікаційну, соціально-демографічну, культурно-етнічну, рекреаційну, політичну, екологічну функції, розвивається в просторі та часі, знаходиться поза урбанізованими центрами та перебуває під управлінням органів місцевого самоврядування, органів державної влади, громадських організацій та бізнес-структур.

Висновки. Незважаючи на важливість розвитку сільських територій, в Україні відсутній єдиний підхід до подолання кризових явищ, що спричиняються

на сільських територіях. Частково це зумовлено тим, що досі відсутнє єдине визначення категорії «сільські території». Запропоновано визначення сільської території як складної багатогранної соціально-економічної системи, що характеризується автономністю, цілісністю, стійким розвитком, виконує виробничу, просторово-комунікаційну, соціально-демографічну, культурно-етнічну, рекреаційну, політичну, екологічну функції, розвивається в просторі та часі, знаходиться поза урбанізованими центрами та перебуває під управлінням органів місцевого самоврядування, органів державної влади, громадських організацій та бізнес-структур. Результати сільськогосподарської діяльності на цих територіях залежать від природних ресурсів, природно-кліматичних умов, нерозвиненості аграрного ринку, сезонності праці, дисбалансу виробничої та соціальної інфраструктури. За результатами проведеного дослідження можемо стверджувати, що розвиток сільських територій впливає на розвиток агропромислового комплексу та є запорукою економічного зростання нашої держави.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні єдиного підходу до визначення категорії «сільські території», що допоможе сформулювати та застосувати єдиний підхід до боротьби з кризовими явищами економіки в сільській місцевості України в повоєнний період.

Список використаної літератури

1. Барановський М. Сільські території України: рівень розвитку, трансформаційні зміни, концепції реформування. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес: зб. наук. пр. 2011. Вип. 163. Ч. 1. С. 19-25.
2. Герасимчук В. Г. Теоретичні аспекти розвитку сільських територій в Україні: проблеми та шляхи вирішення. Економіка та суспільство. 2022. № 45. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-88>
3. Гончарук І. В., Томашук І. В. Ресурсний потенціал сільських територій: стан та напрями зміцнення. *Вінниця: ТОВ «Твори»*, 2022. 334 с.
4. Дієсперов В. С. Сільські території як об'єкти організації економічної діяльності. Економіка АПК. 2014. № 5. С. 56-64.
5. Єрмоленко В. М. Особливості формування категорії «сталий розвиток сільських територій». Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Право: зб. наук. пр. 2010. Вип. 156. С. 50-59.
6. Про сільськогосподарську дорадчу діяльність: Закон України від 17.06.2004 р. № 1807-IV. Законодавство України: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1807-15#Text>
7. Льбіна М. Теоретико-методологічні засади визначення поняття «сільські території» для потреб рекреаційної сфери. Матеріали інтернет-конференції «Sophus» від 22-23 травня 2014 р. Секція 1. 2014. URL: http://sophus.at.ua/publ/2014_05_22_23_kampodilsk/sekcija_1_2014_05_22_23/teoretiko_metodologichni_zasadi_viznachennja_ponjattja_silski_teritoriji_dlja_potreb_rekreacijnoji_sferi/59-1-0-940
8. Костюченко Д. Л. Розвиток сільських територій в Україні: проблеми та перспективи. Ефективна економіка. 2017. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?n=4&y=2017>
9. Лисенко Л. До визначення поняття «сільська територія». Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. 2009. № 2(38). С. 12-15.
10. Павлов О. І. Сільські території України: історична трансформація парадигми управління: монографія. Одеса: Астропринт, 2006. 360 с.
11. Положанко О. В., Марченко С. І. Сутність поняття «сільські території» та його визначення в юридичній літературі. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2013. Т. 1. Вип. 3. С. 149-151.
12. Прушківський В. Г., Колесников В. І. Теоретичні підходи до визначення сільських територій. Проблеми економіки. 2014. № 4. С. 127-132.
13. Саблук П. Розвиток сільських територій – запорука відродження аграрної України. Вісник аграрної науки. 2006. № 5. С. 21-23.
14. Талавиря М. П. Організаційно-економічний механізм державної підтримки розвитку сільських територій: автореф. дис. д-ра ек. наук: спец. 08.00.03. К., 2011. 45 с.
15. Хомюк Н. Л. Особливості формування категорії «сільські території». Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. № 17(2). С. 117-120.
16. Юрчишин В. В. Сільські території як системоутворюючі фактори розвитку аграрного сектору економіки. Економіка АПК. 2005. № 3. С. 3-10.

References

1. Baranovsky, M. (2011). Sil's'ki terytoriyi Ukrainy: riven' rozvytku, transformatsiyni zminy, kontseptsiyi reformuvannya [Rural areas of Ukraine: level of development, transformational changes, concepts of reform]. In *Naukovyy visnyk Natsional'noho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannya Ukrainy. Seriya: Ekonomika, ahraryny menedzhment, biznes* [Scientific Bulletin of the National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine. Series: Economics, agrarian management, business]: Vol. 163: 1 (pp. 19-25). [in Ukrainian].
2. Herasymchuk, V. H. (2022). Teoretychni aspekty rozvytku sil's'kykh terytoriy v Ukraini: problemy ta shlyakhy vyrishennya [Theoretical aspects of development of powerful territories in Ukraine: problems and ways vision]. *Ekonomika ta suspil'stvo – Economy and Society*, 45. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-88> [in Ukrainian].
3. Honcharuk, I. V., & Tomashuk, I. V. (2022). *Resursnyy potentsial sil's'kykh terytoriy: stan ta napryamy zmitsnennya* [Resource potential of rural areas: state and directions of strengthening]. Vynnytsya. [in Ukrainian].
4. Diyesperov, V. S. (2014). Sil's'ki terytoriyi yak ob'ekty orhanizatsiyi ekonomichnoyi diyal'nosti [Rural territories as objects of organization of economic activity]. *Ekonomika APK – Economy of AIC*, 5, 56-64. [in Ukrainian].
5. Yermolenko, V. M. (2010). Osoblyvosti formuvannya katehoriyi «stalyy rozvytok sil's'kykh terytoriy [Features of formation of the category «sustainable development of rural areas»]. In *Naukovyy visnyk Natsional'noho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannya Ukrainy. Seriya: Pravo* [Scientific Bulletin of the National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine. Series: Law]: Vol. 156 (pp. 50-59). [in Ukrainian].
6. Pro sil's'kohospodars'ku doradchu diyal'nist' [About agricultural advisory activities] (2004). *Legislation of Ukraine*: Website. Law of Ukraine, adopted on 2004, Jun 17, 1807-IV. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1807-15#Text> [in Ukrainian].
7. Ilyina, M. (2014). Teoretyko-metodolohichni zasady vyznachennia poniattia «sil'ski terytorii» dlia potreb rekreatsiynoi sfery [Theoretical and methodological principles of defining the concept of «rural areas» for the needs of the recreational sphere]. In *Materialy internet-konferentsiyi “Sophus” vid 22-23 travnya 2014 r. Sektsiya 1* [Materials of the Internet conference “Sophus” from May 22-23, 2014. Section 1]. Retrieved from http://sophus.at.ua/publ/2014_05_22_23_kampodilsk/sekcija_1_2014_05_22_23/teoretiko_metodolohichni_zasadi_vyznachennja_ponjattja_sil'ski_teritoriji_dlja_potreb_rekreacijnoji_sferi/59-1-0-940 [in Ukrainian].
8. Kostyuchenko, D. L. (2017). Rozvytok sil's'kykh terytoriy v Ukraini: problemy ta perspektyvy [Rural development in Ukraine: problems and prospects]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 4. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?n=4&y=2017> [in Ukrainian].
9. Lysenko, L. (2009). Do vyznachennya ponyattya «sil's'ka terytoriya» [To the definition of the concept of “rural territory”]. In *Aktual'ni problemy derzhavnogo upravlinnya* [Actual problems of public administration]: Vol. 2(38) (pp. 12-15). [in Ukrainian].
10. Pavlov, O. I. (2006). *Sil's'ki terytoriyi Ukrainy: istorychna transformatsiya paradyhmy upravlinnya* [Rural areas of Ukraine: historical transformation of the management paradigm]. Odesa: Astroprint. [in Ukrainian].
11. Polozhayenko, O. V., & Marchenko, S. I. (2013). Sutnist' ponyattya «sil's'ki terytoriyi» ta yoho vyznachennya v yurydychniy literature [The essence of the concept of “rural areas” and its definition in the legal literature]. *Naukovyy visnyk Kherson's'koho derzhavnogo universytetu – Scientific Bulletin of Kherson State University*, 1(3), 149-151. [in Ukrainian].
12. Prushkivskyy, V. H., & Kolesnykov, V. I. (2014). Teoretychni pidkhody do vyznachennya sil's'kykh terytoriy [Theoretical approaches to defining rural areas]. *Problemy ekonomiky – The problems of economy*, 4, 127-132 [in Ukrainian].
13. Sabluk, P. (2006). Rozvytok sil's'kykh terytoriy – zaporuka vidrodzhennya ahrarynoyi Ukrainy [Rural development is the key to the revival of agrarian Ukraine]. *Visnyk ahrarynoyi nauky – Bulletin of Agricultural Science*, 5, 21-23 [in Ukrainian].
14. Talavyrya, M. P. (2011). *Orhanizatsiyno-ekonomichnyy mekhanizm derzhavnoyi pidtrymky rozvytku sil's'kykh terytoriy* [Organizational and economic mechanism of state support for rural development]. (Dr.Sci. in Econ. Thesis). Kyiv. [in Ukrainian].
15. Khomyuk, N. L. (2018). Osoblyvosti formuvannya katehoriyi «sil's'ki terytoriyi» [Features of formation of category «rural areas»]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove gospodarstvo – Scientific Bulletin of the Uzhgorod National University. Series: International economic relations and world economy*, 17(2), 117-120. [in Ukrainian].
16. Yurchyshyn, V. V. (2005). Sil's'ki terytoriyi yak systemoutvoryuyuchi factory rozvytku ahrarynoho sektoru ekonomiky [Rural areas as system-forming factors in the development of the agricultural sector of the economy]. *Ekonomika APK – Economics of AIC*, 3, 3-10. [in Ukrainian].

Kovach A. Ya. The category “rural areas”: approaches to defining the concept, basic functions

The article examines variations in the interpretation of the category “rural areas” by various scientists and draws attention to the importance of rural areas for the development of the country’s agro-industrial complex. Theoretical approaches to defining the essence of this concept are characterized, namely: territorial, spatial, systemic, structural, and multi-criteria. The advantages and disadvantages of these approaches are highlighted. Proponents of the structural approach consider rural areas through the prism of their structure, parts, elements, and functional units. Proponents of the spatial approach describe rural areas as a space characterized by population and economic resources. Representatives of this approach interpret rural areas as a system. The systemic approach makes it possible to consider the components of rural areas both in relation to each other and in interaction with the components of other systems. This, in turn, makes it possible to single out a significant part of the properties of rural areas, such as structure, integrity, hierarchy, autonomy, and sustainability. Representatives of the territorial approach emphasize three components of the rural area – content, phenomenon, and result. Representatives of the multi-criteria approach use several criteria to define the category “rural area”. The main functions performed by rural areas are outlined. The definition of the concept of “rural areas” lacks functionality, i.e. the possibility to use it for the needs not only in various branches of the economy but also in social and ecological spheres in order to develop concepts for the development of rural areas and their management mechanisms. Therefore, the article suggests the following definition of the category “rural areas”: rural areas are a complex multifaceted socio-economic system characterized by autonomy, integrity, and sustainable development, which performs production, spatial-communication, socio-demographic, cultural-ethnic, recreational, political, and ecological functions, develops in space and time, is outside urbanized centers, and is under the management of local governments, state authorities, public organizations, and business structures.

Keywords: rural areas, system, approach, agriculture, agro-industrial complex, rural development, capacity.

Ковач Аліна Ярославівна – аспірантка кафедри економіки і підприємництва ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (e-mail: alina.kovach@uzhnu.edu.ua, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9862-7554>).

Kovach Alina Yaroslavivna – Postgraduate of the Department of economics and entrepreneurship of the Uzhhorod National University.

Надійшло 22.09.2023 р.